

ІМПАКТ-ІНВЕСТИЦІЇ У ВИПЕРЕДЖАЛЬНУ ПІСЛЯВОЄННУ ВІДБУДОВУ ГРОМАД: ХТО, У ЩО, ЯК І ЧОМУ?

Звіт за результатами рефлексивної майстерні у форматі відкритого простору
Луцьк, 2 квітня 2022 року

Підготували: Михайло Войтович, Тарас Тимчук, Марина Бакаєнко

Зміст

Контекст	3
Продуктова робоча гіпотеза	4
Інсайти та спостереження	7
Виклики та ідентифіковані ризики	8
Для громад	8
Для імпакт-інвесторів	9
Для агентів змін, які будуть відновлювати післявоєнні громади	9
Ідеї проектів	10
Рекомендації від учасників	10

Контекст

ГО "ІПІД" спільно з ТОВ "Світ громад" ініціювали розробку фреймворку (набору інструментів та методології), за допомогою якого робоча група з 4-6 осіб у будь-якій громаді зможе ініціювати та організувати розробку та впровадження плану випереджальної (акселераційної) відбудови своєї громади у післявоєнний час.

2 квітня 2022 року у м. Луцьк відбулася перша майстерня, учасники якої окреслили коло викликів, з якими обов'язково зіткнуться громади, які потребуватимуть швидкої відбудови.

Через вторгнення росії в Україну:

- виїхали 3,8 мільйона громадян, ще понад 6 мільйонів українців стали внутрішніми переселенцями (станом на 28 березня, цифри від ООН);
- більше половини дітей в Україні, близько 4,3 мільйона, стали біженцями після початку повномасштабної війни в країні (ЮНІСЕФ);
- дев'ять із десяти українців можуть зіткнутися з [бідністю](#) та крайньою економічною вразливістю, якщо війна з росією затягнеться на рік (про це йдеться у [звіті](#) Програми розвитку ООН);
- за оцінкою ВООЗ, кількість постраждалих від російської агресії в Україні [становить близько 18 мільйонів людей](#);
- постраждали майже 60 культових споруд у восьми областях - Держетнополітики;
- зафіксовано руйнування у майже 50% громадах Київщини - ОВА;
- пошкоджено більше 500 навчальних закладів, з них 69 повністю зруйновані - Міносвіти;
- знищено 3,5 тис. об'єктів інфраструктури, зокрема, 165 об'єктів життєзабезпечення населення

УЧАСНИКИ: імпакт-інвестори, економісти, психологи, соціологи, освітяни, внутрішньо-переміщені особи (2014, 2022), екологи, логісти, урбаністи, фахівці з молодіжної роботи, будівельники-інженери, представники муніципалітетів.

ФОРМАТ: Відкритий простір.

Команда фасилітаторів: Тарас Тимчук (OSWC), Ольга Башняк, кофасилітація (ІПІД), Марина Бакаєнко, документування (Світ Громад):

Відкритий простір - це демократичний формат проведення дискусій у групах від 5 і більше (понад 1000) учасників навколо центральної теми чи проблеми на основі принципу самоорганізації. Захід у форматі відкритого простору не має фіксованої програми, не містить виступів експертів та презентацій. Під час проведення відкритого простору відсутні регалії, титули, посади. Учасники самі беруть на себе відповідальність за перебіг та результати заходу.

Протягом дня учасники дослідили та окреслили близько 20 викликів, з якими вже стикаються або матимуть справу громади у своїй післявоєнній відбудові. Учасники запропонували нові ініціативи, які мають на меті згуртувати ресурсних людей навколо запуску розробки фреймворку RAF4UA.

Якщо ви плануєте брати участь у відбудові громади у якості:

- учасника ініціативної групи;
- працівника експертної агенції, громадської організації чи бізнесу, які реалізовуватимуть тематичні проекти;

#RAF4UA
raf4ua.org

- представника донорської організації чи інвестиційної компанії;
ознайомтесь з результатами майстерні і приєднайтесь до руху RAF4UA на <https://raf4ua.org>

ІНІЦІАТОРИ РУХУ

Світ Громад (<http://worldofcommunities.org>) - українська EdTech компанія, що створює та впроваджує акселераційні програми, ігрові та ігрофікаційні освітні рішення для швидкого залучення, гарантує стійкий соціальний та економічний розвиток громад чи інших екосистем, таких як бізнес.

ІПІД (<https://ipid.org.ua>) - мозковий центр, який сповідує перехід до розумного споживання ресурсів (природних, інтелектуальних, духовних, людських тощо) і взаємну допомогу у відповідь на потреби інших людей, живих істот і природи в цілому.

Продуктова робоча гіпотеза

Фреймворк з випереджальної післявоєнної відбудови громад: як не профукати свій шанс. Набір інструментів та алгоритмів на базі екосистеми рішень, експертизи та мережі експертів "Світу Громад".

ГІПОТЕЗА

Як би не закінчилася війна, яка зачепила всіх українців, для кожної громади постане питання швидкої відбудови інфраструктури та повернення до нормального життя.

Кожен мер міста й активні його мешканці шукатимуть відповіді на питання:

- Відбудувати старе чи створювати нове?
- Де взяти інвестиції та ресурси?
- Де знайти потрібних спеціалістів?
- Що робити з екологічними наслідками війни?
- Як нейтралізувати соціально-психологічні наслідки?
- Як розбудувати освітню інфраструктуру, бізнес, муніципальні послуги?
- Що робити з біженцями, які вирішили залишитися у громаді?
- Як зробити громаду знову привабливою для життя, щоб повернулися ті, хто виїхав?
- Як не профукати можливості міжнародної допомоги?
- І головне – хто саме і як буде займатися відбудовою громади?

ЩО ЦЕ

Набір інструментів, за допомогою якого робоча група з 4-6 осіб зможе методологічно підійти до розробки плану випереджальної (акселераційної) відбудови своєї громади у післявоєнний час. Комплект складається з:

- **набору об'єктів муніципальної, громадської та підприємницької інфраструктури**, якими можна змоделювати свою громаду;
- **методички (посібника)**, що містить методологію Світу Громад щодо послідовного пропрацювання післявоєнних викликів для різних типів громад (зруйнованих бойовими діями, таких що перебували у зоні активних бойових дій, але не зруйнованих, таких, що приймали вимушених переселенців та інших);
- **набору відкритих питань** та ключових моментів для відбудови громад та переведення життя громади з воєнного стану в мирний;

- **рекомендацій** щодо формування продуктивної громадянської освіти в громаді у післявоєнний час, яка б попереджала конфлікти, ріст девіацій, маргіналізацію окремих соціальних груп та сприяла б збереженню історичної пам'яті;
- **набору сценаріїв**, що допоможе організувати продуктивне напруження плану відбудови громади функціональною групою;
- **набору сценаріїв** для залучення шкільної та університетської молоді до процесів відбудови своїх громад;
- **наборів освітніх інструментів** для формування моделей поведінки щодо зменшення загроз від повоєнного спадку (мін, зброї, конфліктів, посттравматичних стресових розладів).

ХТО ЦИМ ЗМОЖЕ КОРИСТУВАТИСЯ:

Представники місцевої влади сіл/селищ/міст, які:

- потрапили в зону активних бойових дій і повністю або суттєво зруйновані фізично;
- потрапили в зону активних бойових дій, але не зазнали суттєвих руйнувань;
- втратили суттєву кількість населення через вимушене переселення;
- перебували під окупацією;
- не були в зоні активних бойових дій, але приймали транзитом та на поселення вимушених переселенців;
- під час дії воєнного стану зазнали суттєвих змін у протіканні суспільно-економічних процесів, і які потребуватимуть відбудови чи/та переведення життя з воєнного стану в мирний.

Школи з метою:

- залучення молоді до процесів відбудови громади;
- для реалізації молоді в галузі урбаністичних студій, соціально-економічного розвитку громади, підприємництва;
- для громадянської освіти та збереження історичної пам'яті.

Громадські організації з метою:

- формування функціональних груп з акселераційного (випереджального) післявоєнного відновлення громади;
- для залучення кваліфікованих спеціалістів, які забезпечать компонент випереджальної відбудови громади (концепція такої відбудови визначається принципом "відбудовуємо не те, що зруйновано, а те, що потрібно конкретній громаді для життя й швидкого розвитку в сучасному світі");
- превенції маргіналізації окремих груп шляхом залучення широких громадських кіл до обговорення, планування та самого процесу відбудови громади;
- для реалізації молоді в сфері урбаністичних студій, соціально-економічного розвитку громади, місцевої економіки та підприємництва;
- для громадянської освіти та сприяння збереженню історичної пам'яті.

Фреймворк зможе легко інтегруватися і стати частиною:

- стратегічних сесій для моделювання, планування та реалізації стратегії післявоєнної випереджаючої відбудови громади та переведення її соціально-економічного життя з воєнного на мирний стан;
- освітніх та креативних сесій для громадянської освіти та залучення широких верств населення до процесів відбудови;
- легітимізації напрацьованої стратегії відбудови громади серед широких верств населення.

Які результати використання?

- Формування локальних функціональних груп з відбудови та відновлення громади.
- Спрощення і розширення залучення різних верств населення громади до процесу відбудови.
- Швидка перевірка (моделювання) різних сценаріїв відбудови громади для вибору оптимальної.

Де, в кого і чому має бути на озброєнні?

- **В кожній школі та університеті** – для широкого залучення молоді та громадянської освіти.

Користувачі: викладачі громадянської освіти, соціальні педагоги, вчителі економіки та соціальних дисциплін, організатори гурткової роботи.

- **В кожній бібліотеці** – для широкого залучення різних верств населення.

Користувачі: працівники бібліотечної системи, волонтери, громадські активісти.

- **В кожній ГО**, яка спеціалізується на розвитку громади чи/та післявоєнному відновленні – для програмної діяльності з формування і розвитку функціональних груп відбудови громади.

Користувачі: експерти зі стратегічного планування розвитку громади, експерти з питань громадянської освіти, ком'юніті-органайзери, урбаністи, експерти з питань розвитку підприємництва, експерти з питань інтеграції та залучення громадян.

Розробка: ІПІД, Світ Громад

Інсайти та спостереження

Що ми починаємо розуміти, що нам доведеться прийняти та усвідомити в найближчому майбутньому. Які відкриття нам готує війна та повоєнна відбудова українських громад.

1. Відбувається крах життєвих моделей і життєвих сценаріїв (установок, поведінкових звичок тощо) у великих груп людей. Це провокує розгубленість, втрату впевненості в собі, втрату кваліфікації й здатності створювати (бачити) майбутнє.
2. Розгортається сильний тренд на мілітаризацію соціуму, економіки, інституцій.
3. Ростиме суспільний запит на поняття “безпеки” як частину функціонування нових і старих інституцій, бізнесів, сервісів.
4. Навіть в умовах війни можна повернутися до попередньо запланованих активностей, скоригувавши їх відповідно до нових реалій.
5. Батьки, вчителі та діти мають взаємодіяти більше. Потрібно пришвидшити зміни в системі освіти. Воєнна мобілізація і неможливість працювати по-старому – це нагода для швидких системних реформ.
6. Економіка післявоєнного часу має обов’язково включати етап переробки сировини, додавання вартості продукції, адже ресурсів потрібно буде багато і використовувати їх потрібно буде ощадно.
7. Великі проблеми – це ще й великі можливості.
8. Зараз українці мають шанс вийти на новий суспільний договір. Ворог об’єднав усіх. Таким фундаментом для нового міцного суспільного договору могла б стати повоєнна економічна мобілізація чи надзвичайний економічний стан.
9. Україні потрібен маркетинг держави та її продуктів як за кордоном, так і всередині країни (“самі собі маємо себе продати”).
10. Усе, що зруйновано, ми маємо збудувати наново, а не відбудувати те, що було.
11. Функціональні групи з розвитку громад можуть бути засновані як паралельні легітимні інституції, які не будуть заважати, а посилюватимуть наявні.
12. Безпрецедентна підтримка місцевого бізнесу – найкраща реклама для бізнесів, які хочуть переїхати в громаду.
13. Коронавірус підготував усіх до війни – бо ми навчилися жити в ізоляції, адаптовувати бізнес, навчати(ся) дистанційно тощо.
14. Люди готові мобілізуватися для інтелектуальної роботи над реальними і практичними задачами (доказ – швидке погодження – учасники отримали запрошення у вівторок-середу, швидко зареєструвалися і взяли участь у заході в суботу – 90% конверсія).
15. Люди розгублені і не знають як організувати свою роботу, особливо на рівні щоденних рутин, які б вели до нових результатів.
16. Люди, які залучені в гуманітарні програми, волонтерські проекти, шукають підтримки для відновлення – потребують ротації.
17. Люди легко відволікаються і складно фокусуються на роботі, яка потребує концентрації.
18. Обмеження під час війни (не палити траву чи дотримуватися інформаційної гігієни), які є корисними, можуть бути закріплені у постійні нові групові практики.
19. Людям потрібен простір для живого (офлайн) спілкування. Багато просторів, різних – усіх, які можливі в сучасних умовах.

Виклики та ідентифіковані ризики

Озвучені учасниками в якості піднятих питань для обговорення в малих групах, в загальній групі та під час індивідуального спілкування.

Для громад

- **ІНТЕГРАЦІЯ ВПО:** робота лише з ВПО може спровокувати нові конфлікти у громадах – чому працюєте лише з ВПО, а не працюєте з іншими групами в громаді?
- **СИСТЕМА І КУЛЬТУРА МУНІЦИПАЛЬНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ:** довоєнна (для мирного часу), часто неефективна модель управління у громаді – не адекватна і не може відповідати на виклики воєнного часу та часу відбудови.
- **ЛЮДИ:** формальні інституції у громадах, які до війни не досліджували свій наявний людський потенціал, так і не роблять це в контексті тих, хто до них переїхав внаслідок війни. Тому немає навіть базового розуміння потенціалу і того, що з роботи з ВПО.
- **КАДРИ:** відбудова громад потребуватиме спеціалістів професійно-технічних спеціальностей. Цей дефіцит спостерігався до війни, і набере більших масштабів у повоєнний час. Брак професійного кадрового забезпечення, організаційних процесів та документації може стати на заваді швидкому процесу залучення інвестицій у відбудову громад.
- **ІНКЛЮЗІЯ** стає викликом №1. Як включити різні групи людей, особливо ті, які пройшли війну чи сильно постраждали від війни, в процес відбудови, щоб відбудоване повоєнне життя в громаді було однаково комфортним для всіх?
- **ЕРОЗІЯ ІНСТИТУЦІЙ** (муніципалітети, школи, клуби, бібліотеки) триватиме й надалі. Якщо вони не трансформуються, то стануть тягарем для громади. Якщо інституції працюватимуть по-старому (а в більшості досі, навіть під час війни, так і є), то неможливо розраховувати на якийсь інший розвиток, аніж був до війни.
- **МАСОВИЙ ПТСР:** нам ще доведеться знайти відповідь на питання – як подолати психологічні наслідки війни у мільйонів людей? Як зменшити прояв комплексів у того, хто вижив, що супроводжується сумом і потребує шляхів виходу.
- **ЛОКАЛЬНА ЕКОНОМІКА:** як громадам прийняти бізнеси з інших регіонів і не втратити своїх? Приймаючи бізнеси, громада має визначитися, який бізнес вона хоче в себе бачити. Як цей процес організувати? Відбудова громад може затягнутися і бізнес не витягне і буде змушений закритися.
- **ЛОГІСТИКА:** старі підходи до планування та управління запасами (великі агро- і промислові склади, що є більш вразливими в умовах війни) імовірно мають бути переглянутими.
- **КУЛЬТУРА І ОСВІТА:** на тлі відбудови інфраструктури, можливого голоду, епідемії, потреби культурної сфери та освіти можуть стати не пріоритетними.
- **ЕКОЛОГІЯ:** війна створює нові екологічні проблеми і провокує загострення старих, з'являється нагальна потреба здійснювати ресурсозатратний екологічний аудит, оцінювати втрати внаслідок війни і придатність громади до подальшого проживання в ній (хто це буде робити, за які гроші і за якою методикою?).
- **ІНФРАСТРУКТУРА:** громади швидше за все будуть відбудовуватись чужими людьми, які побудують і поїдуть, або відбудують і залишаться, а "нам тут не буде місця".
- **ПОЛЮВАННЯ НА ВІДЬОМ:** після завершення війни вийдуть на поверхню відкладені конфлікти, актуалізується пошук винних, "причетних" або навпаки – "непричетних", корупціонерів тощо. Це ще один етап внутрішньої війни, яка може з'їсти значну кількість фінансових ресурсів, уваги і часу.

- **НОВІ КОНФЛІКТИ:** мовні, релігійні та інші конфлікти можуть актуалізуватися з новим розмахом.
- **КОРУПЦІЯ НА ВІДБУДОВІ:** корупційні схеми поглинуть значну частину виділених на відбудову коштів, а забудовники можуть швидко пролобіювати свої інтереси – виділення земельних ділянок для своїх, непрозорість процесів, знесення історично значимих об'єктів для швидкого будівництва нового. Відбудова відбуватиметься хаотичним чином, без попередніх вишукувань, досліджень, планування.

Для імпакт-інвесторів

- **ВНУТРІШНІ КОНФЛІКТИ:** накопичені і відкладені конфлікти можуть ускладнити і здорожчити процес роботи в громадах.
- **КАДРОВИЙ ГОЛОД:** брак функціональних, компетентних підрядників на місцях, які розуміють локальний контекст і мають довіру у місцевих громадах.
- **ХОДІННЯ ПО ГРАБЛЯХ:** повторення минулих помилок – робота з надуманими темами, які не вирішують реальних проблем людей у громаді.

Для агентів змін, які будуть відновлювати післявоєнні громади

- **КАДРИ:** Гроші на відбудову є, але кадрів і команд з психічною готовністю/спроможністю виконувати інтелектуально складну роботу немає.
- **ВНУТРІШНІ КОНФЛІКТИ:** накопичені і відкладені конфлікти можуть ускладнити і здорожчити процес роботи у громадах.
- **НАМ ВИННІ:** швидке масове вкорінення споживацьких настроїв щодо міжнародної допомоги.
- Вибір пріоритетів у транспортному плануванні.

Ідеї проектів

що можна робити вже зараз для відновлення, повернення до нормального життя у громадах:

- **ПОСТВОЄННИЙ МУНІЦИПАЛЬНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ:** Запустити в роботу функціональні групи з повоєнного випереджального розвитку конкретної громади.
- **ІНВЕСТИЦІЇ У ПРИВАБЛИВІСТЬ:** Розробка інфографіки привабливості громад для бізнесу (для швидкого прийняття рішень про відкриття/релокацію бізнесу).
- **ХАРЧОВА ПЕРЕРОБКА:** Запуск локальних, невеликих переробних підприємств – швидкі робочі місця, переробка продукції – вища додана вартість, наповнення місцевих бюджетів.
- **МІЛІТАРИЗАЦІЯ БІЗНЕСУ:** Примножувати виробництво військової продукції – бронешитів, наметів, чохлів на техніку, взуття тощо. Продавати таку продукцію і за кордон.
- **БІЛЬШЕ СПІЛКУВАННЯ:** Міський “Форум” як майданчик для розмов, дискусій, народження ідей.
- **ТЕРАПІЯ ТА АДАПТАЦІЯ:** Проекти для сприяння комфортній адаптації дітей (тимчасово) переселених осіб – тренінги, арт-терапія, майстер-класи, екскурсії в музеї, лекції. Майстер-класи (арт-терапія) для морального відновлення місцевих жителів і ВПО.
- **MADE IN UKRAINE:** Ідентифікація і популяризація українських товарів за кордоном. Наприклад, створення окремих полиць з українськими продуктами, маркованих відповідним чином.
- **PLAY&STAY:** Ігрові сесії “Світ Громад” для інтеграції ВПО: діагностика кадрового потенціалу, потреб, планів на майбутнє, пошук шляхів інтеграції у громаду.
- **БІЗНЕС, ПРАЦЮЙ:** Стимулювання місцевого бізнесу відкриватися та спонукання евакуюватися бізнес в регіон через з’ясування причин закриття і проблем бізнесу.
- **ЕКО:** Запуск виробництва еко-матеріалів для будівництва.

Рекомендації від учасників

Думки та ідеї щодо процесів, які вже б мали змінюватись, але цього не відбувається або зміни відбуваються повільними темпами, що не відповідають вимогам воєнного (швидкого) часу:

- **Запустити всі можливі майданчики для спілкування в громаді.** Потрібно організувати всі можливі формати для зустрічі людей – спорт, танці, арт, психологія. Люди зараз мають мати простори для того, щоб говорити.
- **Все, що працювало до війни, має працювати вже зараз, а не після війни.** З дотриманням вимог безпеки – але все, що можна, має бути відкритим: спортзали, басейни, бари, ресторани, клуби і кінотеатри, бібліотеки тощо.
- **Мерія має переїхати у “спортзал” і тут працювати.** Витрати часу на внутрішню комунікацію в межах інституцій, які забезпечують життєдіяльність громади, має бути скорочена до нуля. А це не можливо, якщо всі сидять по кабінетах і носять один одному папірці на підпис.
- **Перетворення центрів зайнятості у центри освіти дорослих.** Вже зараз очевидно, що країна потребуватиме іншого спектру професій ніж до війни. Хто їх має готувати? Хто втратить роботу, але зможе перекваліфікуватись? Хто над цим вже працює?
- **Нам потрібна не реставрація, а побудова повністю сучасного житла та інфраструктури.** Потрібно відбудовуватись з розумінням того, що ми й надалі житимемо поруч із агресивним сусідом.

- **Потрібен щомісячний аудит по виконаних роботах, а не по завершенню виконання робіт (у контексті будівництва).** І взагалі – у суспільстві виросте запит на прозорість та підзвітність інституцій. Чи готова влада до цього?
- **Варто продумати і створити схему розселення на державному рівні.** Чи можна буде уникнути перекосів у соціально-демографічному профілі чи професійному серед ВПО?
- **Потрібна масова просвіта людей про корупційні процеси, їх відстеження та протистояння їм.** Відтепер уроки громадянської освіти – це не бажання жити в здоровому громадянському середовищі – тепер це вимога швидкої відбудови та виживання країни.
- **Допомагати коштами потрібно не лише армії, а й бізнесу.** Як муніципалітет може допомогти своїм підприємцям зберегти робочі місця і відкрити нові? Хто над цим працює? Варто поширювати в соціальних медіа історії бізнесу, який намагається вижити у воєнний час. Підтримувати локальний дрібний бізнес.
- Потрібно переглянути історію та успішний досвід **створення локальних інвестиційних фондів та муніципальних банків** для залучення внутрішнього капіталу в повоєнну відбудову громад.
- **Час достукатися до Etsy, Ebay, Amazon,** щоб українці могли торгувати на цих платформах.
- **Усі міста мають побратимів.** Варто муніципалітетам дослідити їхню кон'юнктуру імпорту і запропонувати підтримати нас, купуючи українські аналоги.
- **Пролоблювати появу в супермаркетах Європи виокремлених полиць із українськими товарам.** Ідеально, щоб європейський споживач бачив громаду походження продукції і через її купівлю міг підтримати відновлення цієї громади. Наприклад, "Купуй харківське" мало б спонукати купити товар, який виробляється в Харкові, щоб місцевий бізнес міг швидко відновлювати це місто, сплачуючи податки, створюючи робочі місця.
- **Усі мають розуміти, що кожен має право говорити про життя, про невоєнні теми.** Бо якщо війна – це смерть, то за що вмирають на передовій якщо у тилу ми забороняємо самі собі жити?
- **Плануючи громади з нуля, переосмислити пріоритезацію пішоходів, велосипедистів, громадського транспорту, приватних авто.** Це можливість зруйнованим громадам після відбудови стати найсучаснішими та найзручнішими містами та селами у світі.
- **Уніфікувати та агрегувати інформацію, що стосується змін та можливостей у** всіх громадах, які рухаються шляхом випереджальної відбудови та розвитку.
- **Робити ставку на створення довгих ланцюгів доданої вартості.** Краще багато малих технологічних підприємств, ніж великих сировинних.
- **Розвивати місцеві культурні фонди** для залучення громадян до роботи галузі. Це спростить процес формування міжнародного образу української культури та привабливості як України, так і її продуктів (товарів та послуг).
- **Сформувати пул екологічних фахівців,** які будуть працювати над висвітленням і вирішенням екологічних проблем, формувати якісні проектні заявки для залучення коштів в контексті повоєнних екологічних викликів.
- **Запровадити подвійну відповідальність виробника за виробництво та утилізацію** товарів з метою зменшення екологічного сліду підприємства.
- Налагодити міжмуніципальне співробітництво для **створення системи управління відходами** там, де це неможливо вирішити силами однієї громади.

Робоча група RAF4UA

№	Ім'я та прізвище	Організація/посада	Сфера експертизи	Громада
1.	Михайло Войтович	Світ громад, директор	<ul style="list-style-type: none"> Розвиток громади Креативні індустрії, дизайн, розробка ігор 	Луцьк
2.	Марина Бакаєнко	Світ громад, менеджерка проектів	<ul style="list-style-type: none"> Урбаністика, Міське планування 	Луцьк
3.	Оксана Чечотка	Веселівська гімназія-філія ОЗЗСО "Торчинський ліцей Торчинської селищної ради", вчителька	<ul style="list-style-type: none"> Місцева економіка Освіта та навчання дорослих Молодіжна робота 	Торчин, Волинська область
4.	Юлія Юшкевич	ГО ІПІД, менеджерка проектів	<ul style="list-style-type: none"> Імпакт-інвестиції Розвиток громади Освіта та навчання дорослих Молодіжна робота 	Луцьк
5.	Ольга Башняк	ГО ІПІД, президентка	<ul style="list-style-type: none"> Розвиток громади Освіта та навчання дорослих 	Луцьк
6.	Олександр Лісовський	Проект СМФ, РОБФ Любіть Україну, керівник проектів	<ul style="list-style-type: none"> Імпакт-інвестиції Місцева економіка Розвиток бізнесу 	Дубно, Рівненська обл.
7.	Людмила Іващук	Проект СМФ, Укрмілкінвест, виробничий директор	<ul style="list-style-type: none"> Імпакт-інвестиції Місцева економіка Розвиток бізнесу 	Дубно, Рівненська обл.
8.	Антон Шинкарук	Національний університет водного господарства та природокористування, викладач	<ul style="list-style-type: none"> Розвиток громади Соціальні дослідження Креативні індустрії, дизайн, розробка ігор Освіта та навчання дорослих, Урбаністика, міське планування, будівництво 	Рівне
9.	Інна Войло	Волинська ТПП, ГО "АМС", юрист	<ul style="list-style-type: none"> Екологія 	Луцьк
10.	Ірина Полетуша	Радниця міністра у Міністерство молоді та спорту України	<ul style="list-style-type: none"> Розвиток громади Муніципальне управління Освіта та навчання дорослих 	Луцьк

№	Ім'я та прізвище	Організація/посада	Сфера експертизи	Громада
			<ul style="list-style-type: none"> • Інтеграція внутрішньо-переміщених осіб • Молодіжна робота 	
11.	Алла Доманська	Луцька міська рада, депутатка	<ul style="list-style-type: none"> • Креативні індустрії, дизайн, розробка ігор 	Луцьк
12.	Любомир Дмитришин	студент	<ul style="list-style-type: none"> • Урбаністика, міське планування, будівництво 	Луцьк
13.	Богдан Шиба	ГО "Лучани", голова	<ul style="list-style-type: none"> • Розвиток громади • Муніципальне управління • Урбаністика, міське планування, будівництво 	Луцьк
14.	Роман Помазан	ISOCARP, урбаніст, архітектор	<ul style="list-style-type: none"> • Розвиток громади • Креативні індустрії, дизайн, розробка ігор • Урбаністика, міське планування, будівництво • Екологія 	Ковель, Волинська обл.
15.	Діана Степанюк	ГО "Семиярусна гора", студентка	<ul style="list-style-type: none"> • Урбаністика, міське планування, будівництво 	Луцьк
16.	Гусар Олександра	ТОВ Світ громад, заступник директора	<ul style="list-style-type: none"> • Розвиток громади 	Підгайці, Волинська обл.
17.	Тарас Тимчук	незалежний консультант, фасилітатор, OSWC	<ul style="list-style-type: none"> • Імпакт-інвестиції • Розвиток громади • Соціальні дослідження • Розвиток бізнесу • Креативні індустрії, дизайн, розробка ігор • Освіта та навчання дорослих 	Луцьк
18.	Денис Ковальчук	ТОВ Світ громад, комунікаційний менеджер	<ul style="list-style-type: none"> • Креативні індустрії, дизайн, розробка ігор • Молодіжна робота 	Луцьк
19.	Захарій Ткачук	голова ради правління ГО "Молодіжна Платформа", засновник Молодіжного центру Волині	<ul style="list-style-type: none"> • Розвиток громади • Освіта та навчання дорослих • Молодіжна робота 	Луцьк

№	Ім'я та прізвище	Організація/посада	Сфера експертизи	Громада
20.	Катерина Шкльода	БФ Ігора Палиці "Тільки разом", голова правління	<ul style="list-style-type: none"> • Розвиток громади • Муніципальне управління • Місцева економіка • Розвиток бізнесу • Освіта та навчання дорослих • Інтеграція внутрішньо-переміщених осіб • Молодіжна робота 	Луцьк
21.	Олександр Башняк	ТОВ Світ громад, дизайнер	<ul style="list-style-type: none"> • Програмування • ІТ-розробка • Креативні індустрії, дизайн, розробка ігор 	Луцьк
22.	Любава Казмірчук	Центр реабілітації УБД Луцьк, психолог	<ul style="list-style-type: none"> • Психологічна допомога та підтримка 	Луцьк
23.	Божадарнік Тарас	Доктор економічних наук, професор, заступник директора з навчально-виховної роботи Технічного фахового коледжу Луцького національного технічного університету	<ul style="list-style-type: none"> • Освіта, наука, економіка 	Луцьк
24.	Воронкова Ксенія	ПринтПриниматель, засновник	<ul style="list-style-type: none"> • Маркетинг • Викладання англійської • Діджитал-маркетинг • Поліграфія 	Харків
25.	Уляна Помазан	Пенсіонерка, будівельник	<ul style="list-style-type: none"> • Урбаністика, міське планування, будівництво 	Харків / Ковель, Волинська обл.

Коментарі, зауваження, рекомендації до звіту надсилайте на info@ipid.org.ua або info@woc.org.ua